

coming the consequences of military aggression]. *Problemy ekonomiky*, 3, 142–148.

<https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-3-142-148>

Yurchenko, A. Yu. (2016). Rozvytok teorii i praktyky vyznachennia zahroz ekonomichnii bezpetsi rehionu v transformatsiinii ekonomitsi [Development of theory and practice of identifying threats to the economic security of the region in a transformational economy]. *Ekonomika i suspilstvo*, 4, 240–244. https://economyandsociety.in.ua/journals/4_ukr/38.pdf

Zhukova, N. V. (2015). Zahrozy ta vyklyky zabezpechenia staloho rozvytku malykh mist v systemi rehionalnoi ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Threats and challenges to ensuring sustainable development of small towns in the system of regional economic security of Ukraine]. *Naukovyi chasopys [Ukrainian derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova]. Seriya 18. Ekonomika i pravo*, 29, 66–73. <https://www.chasopys.law.npu.kiev.ua/archive/29/11.pdf>

УДК 334.025.2

JEL: Q01; R50; R59

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-9-123-131>

ВПРОВАДЖЕННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ESG ДЛЯ АНАЛІЗУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

©2025 ЗАМАСЛО О. Т., БУРКАЛО Ю. М.

УДК 334.025.2

JEL: Q01; R50; R59

Замасло О. Т., Буркало Ю. М. Впровадження нефінансової звітності ESG для аналізу сталого розвитку територіальних громад в умовах повоєнного відновлення

Метою статті є ґрунтовне дослідження процесу впровадження ESG-звітності за європейськими стандартами звітності зі сталого розвитку (ESRS). Проведено детальний огляд умов нефінансової звітності для комплексного висвітлення екологічного та соціального аспектів діяльності підприємств в Україні з урахуванням вимог Директиви про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD) та національного розпорядження № 1015-р «Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності зі сталого розвитку». Особлива увага приділена аналізу концепції сталого розвитку держави, а також викликам і перспективам інтеграції нефінансової звітності ESG у поточну діяльність територіальних громад у процесі їхнього відновлення. У результаті дослідження проаналізовано ключові положення нормативно-правової бази з питань впровадження ESG-звітності в Європейському Союзі та Україні, визначено рівень готовності підприємств до впровадження нефінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів та охарактеризовано основні перешкоди та ризики, що заважають ефективному використанню принципів ESG суб'єктами українського бізнесу та територіальними громадами. Обґрунтовано актуальність дослідження з огляду на глобальні тенденції, зокрема в питаннях підвищення ролі корпоративної та соціальної відповідальності бізнесу, зростання значення екологічного захисту, декарбонізації та переходу до «зеленої економіки», а також упровадження практик сталого розвитку підприємств для забезпечення конкурентоспроможності на міжнародному ринку. У статті запропоновано пріоритетні напрями сталого розвитку підприємств, розроблено рекомендації щодо формування нормативно-правової бази, а також визначено основні особливості, ключові переваги та недоліки впровадження системи нефінансової звітності для українського бізнесу з метою його інтеграції в міжнародний ринок.

Ключові слова: ESG-звітність, сталий розвиток, територіальна громада, повоєнне відновлення.

Табл.: 2. **Бібл.:** 15.

Замасло Ольга Теодорівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: olha.zamaslo@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7128-8425>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/S-4632-2019>

Буркало Юліанна Михайлівна – бакалавр, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: yuliannaburkalo@gmail.com

UDC 334.025.2

JEL: Q01; R50; R59

Zamaslo O. T., Burkalo Yu. M. Implementing Non-Financial ESG Reporting for the Analysis of Sustainable Development of Territorial Communities in the Context of Post-War Recovery

The aim of this article is to conduct an in-depth study of the process of implementing ESG reporting based on the European Sustainability Reporting Standards (ESRS). A detailed review has been carried out of the conditions for non-financial reporting to comprehensively address the environmental and social aspects of enterprise activities in Ukraine, taking into account the requirements of the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) and national decree No. 1015-p «On Approval of the Strategy for the Implementation of Sustainability Reporting by Enterprises». Special attention is given to analyzing the conception of the country's sustainable development, as well as the challenges and prospects of integrating ESG non-financial reporting into the ongoing activities of territorial communities during their recovery process. The study analyzed the key provisions of the regulatory framework regarding the implementation of ESG reporting in the European Union and Ukraine, assessed the readiness of enterprises to adopt non-financial reporting according to international standards, and identified the

main obstacles and risks hindering effective application of ESG principles by Ukrainian business entities and local communities. The relevance of the study is substantiated in light of global trends, particularly concerning the increasing role of corporate and social responsibility, the growing importance of environmental protection, decarbonization, and the transition to a green economy, as well as the implementation of sustainable development practices in enterprises to ensure competitiveness in the international market. The article proposes priority directions for the sustainable development of enterprises, provides recommendations for the formation of a regulatory and legal framework, and identifies the main features, key advantages, and disadvantages of implementing a non-financial reporting system for Ukrainian businesses with the aim of integrating them into the international market.

Keywords: ESG reporting, sustainable development, territorial community, post-war recovery.

Tabl.: 2. **Bibl.:** 15.

Zamaslo Olha T. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Finance, Money Turnover and Credit, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: olha.zamaslo@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7128-8425>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/S-4632-2019>

Burkalo Yulianna M. – Bachelor, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: yuliannaburkalo@gmail.com

З кожним днем усе більшого значення для суб'єктів господарювання набуває концепція сталого розвитку, яку вважають одним із ключових орієнтирів для держави, підприємств і населення. У рамках даної концепції важливо забезпечити стабільність у всіх сферах діяльності, враховуючи економічні, соціальні та екологічні аспекти. В умовах глобальних потрясінь особливого значення набуває здатність до глибокої оцінки сучасного стану суб'єктів економіки, що є основою для оперативного вдосконалення управлінських процесів, підвищення стійкості економічної системи та досягнення довгострокових цілей сталого розвитку.

Найбільш пріоритетним вищенаведене завдання стало з початком повномасштабного вторгнення на територію України. З кожним обстрілом ворог руйнує житлові масиви, державні установи та промислові об'єкти, створюючи перешкоди для забезпечення стабільного функціонування економіки. Реагуючи на дії агресора, представникам громад важливо зупинитись не тільки на вирішенні поточних проблем, пов'язаних з відновленням зруйнованих об'єктів, а й закладати підвалини для сталого розвитку території, які допоможуть запобігти подальшим руйнуванням і покращать якість життя її мешканців.

Повномасштабне вторгнення в Україні призвело до повного переосмислення діяльності всіх економічних структур – від державних установ до представників малого бізнесу. Спираючись на досвід розвинутих країн, підприємці активно застосовують нові інструменти управління розвитком, зокрема модернізовані підходи до формування та подання звітності.

Теоретичні та практичні аспекти нефінансової звітності досліджували українські та зарубіжні фахівці у сфері економіки, зокрема Озеран А. В. [2], Бондар М. І., Цятковська О. В. [4], Ставчук І., Зде-сенко А., Дж. Пеллмар, Кудрицький В., Вервега Т.

[14]. Науковці опрацьовували питання доцільності та складності впровадження нефінансової звітності за ESRS-стандартами як для підприємств, так і для територіальних громад. Зокрема, в їхніх роботах можна знайти корисну інформацію про теоретичні засади ESG-звіту та Директиви CSDR, про дотримання українськими підприємствами Цілей сталого розвитку та ключові особливості функціонування бізнесу в екологічних, управлінських і соціальних аспектах.

Окрім вдосконалення обліку завдяки впровадженню електронної звітності за європейськими стандартами, зростає актуальність нефінансової звітності, яка служить ефективним інструментом для залучення іноземних партнерів та інвесторів. Дану звітність реалізують у межах концепції ESG, що дозволяє коректно оцінити не тільки фінансові показники діяльності компаній, а й врахувати фактори збереження екології, соціальної відповідальності та ефективності управління. Це набуває особливої ваги для територіальних громад, що у процесі свого розвитку мають за мету залучити інвестиції, отримати міжнародну підтримку або ж просто підвищити рівень прозорості своїх дій перед громадянами.

Проте в Україні недостатньо розвинені нормативно-правові засади та стандарти, що регламентують впровадження нефінансової звітності суб'єктами господарювання. Станом на сьогодні більшість з них продовжують використовувати традиційні методи бухгалтерської звітності, тоді як оцінка їх сталого розвитку за критеріями ESG залишається в тіні.

Навіть зараз багато великих підприємств, що активно співпрацюють з іноземними представниками, досі не зробили першого кроку до інтеграції у процеси нефінансового звітування за міжнародними стандартами. Головними бар'єрами є відсут-

ність законодавчого зобов'язання, брак кваліфікованого персоналу та низький рівень обізнаності в методологічних аспектах. З огляду на дану проблему, важливо дослідити перспективи впровадження ESG-звітності для українських територіальних громад і суб'єктів господарювання, що їх представляють. Правильно сформований інструментарій допоможе визначити реальний стан сталого розвитку, виявити слабкі місця та скласти план дій щодо подальшої оптимізації роботи.

Серед ключових питань, що потребують розв'язання в процесі впровадження нефінансової звітності в діяльність громад, можемо виокремити такі: як адаптувати міжнародні стандарти до місцевих реалій; які інструменти будуть доцільними в умовах війни; як мотивувати підприємства долучитись до ініціативи використання ESG-звітності; якими механізмами держава може здійснювати належний моніторинг ESG-звітності територіальних громад та установ.

Останнім часом підприємці України приділяють дедалі більше уваги впровадженню інтегрованої звітності для своїх установ. Здебільшого, така тенденція пов'язана з бажанням залучити іноземних партнерів, які б змогли надати допомогу у відновленні та збереженні функціонування підприємств в умовах воєнного стану. Для територіальних громад інтегрована звітність служить не тільки інструментом акумулювання інвестиційних ресурсів, а й підвищення рівня довіри мешканців до органів управління та підприємницьких структур.

В умовах глобальних трансформацій суспільство виявляє все більшу чутливість до питань соціального розвитку. Не дивно, що європейський бізнес рухається в напрямку збереження сталого розвитку господарюючих суб'єктів. Таким чином, широкої популярності набуває концепція ESG-звітності, що враховує не лише фінансові аспекти діяльності підприємства, а соціальні та екологічні фактори, які безпосередньо впливають на репутацію, загальну конкурентоспроможність та доходи компанії.

ESG-звітність – це концепція соціальної, екологічної та управлінської відповідальності, що виникла як ключовий інструмент оцінки впливу діяльності компанії або організації на сталий розвиток. Інтегрована звітність з використанням концепції ESG дозволяє підприємству демонструвати свої досягнення та цілі у трьох ключових сферах:

- ✦ **E – Environmental (екологічна):** оцінює вплив підприємства на навколишнє середовище, включно з такими аспектами, як управління природними ресурсами, переробка відходів, викиди в атмосферу, захист біорізноманіття та використання енергії;

- ✦ **S – Social (соціальна):** полягає у визначенні взаємовідносин між компанією та її працівниками, клієнтами чи партнерами. Важливими напрямками є безпека праці для робітників, гендерна рівність, дотримання прав людини, а також внесок у розвиток місцевих громад;

- ✦ **G – Governance (управлінська):** передбачає оцінку якості системи корпоративного управління, насамперед через забезпечення прозорості звітності, наявності довгострокової стратегії, виключення корупції та гарантування захисту прав та інтересів акціонерів.

Підвищений інтерес до нефінансової звітності з боку іноземних компаній спостерігається кожного року. Теоретичні засади дотримання цілей сталого розвитку підприємства поступово переходять до практики – відзначається застосування інноваційних підходів для вирішення соціальних та екологічних проблем. Такий тренд свідчить про те, що підприємства прагнуть відповідати бажанням соціуму, який в умовах глобальних змін показує свою значущу чутливість до соціальних питань. Суб'єкти господарювання формують стратегії, в яких основним завданням виступає не лиш фінансовий інтерес щодо отримання прибутку, а і дотримання цілей сталого розвитку для підтримки конкурентоспроможності на належному рівні.

Тенденція щодо впровадження ESG-звітності за кордоном активно розповсюджена і на законодавчому рівні. У Великій Британії ще з 2019 р. почали контролювати інформацію щодо викидів парникових газів, запровадивши обов'язкові вимоги щодо екологічної звітності. У цьому ж році в рамках європейського Зеленого курсу виникла ідея запровадити суворіші правила для корпоративного управління. Як результат, грудень 2022 р. ознаменувався ухваленням Директиви про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD) за новою версією європейських стандартів сталої звітності (*ESRS – European Sustainability Reporting Standards*) [1]. Дана Директива доповнила вже існуючу від 2014 р. Директиву ЄС про нефінансову звітність (*NFRD – Non-Financial Reporting Directive*), встановивши чіткі правила розкриття інформації щодо екологічних, соціальних та управлінських аспектів діяльності.

Основною метою новоствореної Директиви CSRD стало збільшення доступності та загальне вдосконалення інформації про сталий розвиток підприємств для інвесторів, стейкхолдерів та інших зацікавлених сторін. Варто зазначити, що одним із ключових досягнень Директиви CSRD стало суттєве як якісне, так і кількісне розширення

звітності: якщо її попередниця, NFRD, охоплювала близько 11 700 компаній, то із розробленням нової Директиви дане число збільшилось до 50 000.

У табл. 1 наведено дати, згідно з якими підприємства вже почали формування ESG-звітності або ж будуть зобов'язані зробити це в найближчому майбутньому.

значає, яку саме інформацію необхідно розкрити в процесі формування звіту ESG, щоб знову ж таки забезпечити прозорість і доступ для суспільства [3].

Європейські держави активно впроваджують стандарти ESRS у діяльність своїх підприємств на законодавчому рівні. Зокрема, першою країною, що імплементувала CSRD у національне законо-

Таблиця 1

Умови, що зобов'язують компанії формувати ESG-звітність

Початок подання звітності	Вид підприємства
1 січня 2024 р.	Великі компанії, що підпадали під дію NFRD (відносяться або не відносяться до ЄС) і налічують понад 500 співробітників
1 січня 2025 р.	Великі компанії, що виконують хоча б два з трьох критеріїв: 1) > 500 працівників; 2) > 50 млн євро річного обороту; 3) > 25 млн євро активів. Великі дочірні підприємства неєвропейських материнських компаній, що базуються в ЄС
1 січня 2026 р.	Малі та середні підприємства (SME), зареєстровані в ЄС
1 січня 2028 р.	Неєвропейські компанії, що виконують такі вимоги: 1) > 150 млн євро обороту (за 2 роки); 2) ≥ 1 дочірня компанія/філія в ЄС

Джерело: виконано за [3].

Усі вказані в табл. 1 підприємства та організації повинні дотримуватись Європейських стандартів звітності з питань сталого розвитку (ESRS). Дані стандарти розроблені Європейською організацією з фінансової звітності та сталого розвитку (EFRAG – *European Financial Reporting Advisory Group*) за замовленням Європейської комісії в рамках Директиви CSRD [4]. Стандарти ESRS вважаються підґрунтям для ESG-звітності компаній та містять чотири основних блоки: ESRS 1 та ESRS 2 (загальний блок), ESRS E (Environmental), ESRS S (Social), ESRS G (Governance).

Основні стандарти даних блоків вказано в табл. 2, яка побудована на основі Директиви CSRD [1] і з урахуванням пропозиції тлумачення від А. В. Озеран [2].

Варто окремо виділити загальний і всеохоплюючий блок, що складається з ESRS 1 (*General requirements*) та ESRS 2 (*General disclosures*). Метою ESRS 1 «Загальні вимоги» є встановлення вимог і принципів до звітності підприємств, що пов'язані з їхнім впливом на сталий розвиток. Компанії повинні доступно розкрити інформацію, яка дасть можливість зацікавленим сторонам зробити висновок про їхню діяльність щодо дотримання цілей сталого розвитку. Натомість, ESRS 2 «Загальні розкриття» – це стандарт, що ви-

давство, стала Франція, яка зобов'язала власників підприємств формувати ESG-звітність ще у грудні 2023 року. Станом на зараз до Франції приєдналась більшість країн – учасників ЄС, серед яких можна відзначити Норвегію, Італію, Ірландію, Бельгію, Данію, Фінляндію, Швейцарію, Нідерланди тощо.

Перед нашою державою постає стратегічно важливе завдання – приєднатись до вивченого переліку країн, що офіційно запровадили нефінансове звітування відповідно до вимог Директиви CSRD. Для територіальних громад такий крок міг би служити можливістю підвищити рівень прозорості, фінансової стійкості, залучити міжнародних партнерів, а також отримати додаткову фінансову і технічну підтримку.

Першим практичним етапом у процесі запровадження звітності зі сталого розвитку для підприємств стало прийняття Кабінетом Міністрів розпорядження № 1015-р «Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності зі сталого розвитку» від 18 жовтня 2024 року. Метою даної Стратегії визначено «запровадження подання звітності зі сталого розвитку в Україні до 2030 року, що забезпечить адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС, сприятиме доступу українських підприємств до міжнародних ринків капіталу та залученню іноземних інвестицій» [5].

Європейські стандарти звітності з питань сталого розвитку (ESRS)

Шифр стандарту	Назва стандарту	Вид стандарту
ESRS 1	General requirements (Загальні вимоги)	Загальний
ESRS 2	General disclosures (Загальні розкриття)	Загальний
ESRS E1	Climate change (Зміна клімату)	Environmental (Екологічний)
ESRS E2	Pollution (Забруднення)	Environmental (Екологічний)
ESRS E3	Water and marine resources (Водні та морські ресурси)	Environmental (Екологічний)
ESRS E4	Biodiversity and ecosystems (Біорізноманіття та екосистеми)	Environmental (Екологічний)
ESRS E5	Resource use and circular economy (Використання ресурсів і циркулярна економіка)	Environmental (Екологічний)
ESRS S1	Own workforce (Власна робоча сила)	Social (Соціальний)
ESRS S2	Workers in the value chain (Працівники в ланцюгу створення вартості)	Social (Соціальний)
ESRS S3	Affected communities (Спільноти (громади), на які вчиняється вплив)	Social (Соціальний)
ESRS S4	Consumers and end-users (Споживачі та кінцеві користувачі)	Social (Соціальний)
ESRS G1	Business conduct (Корпоративне управління)	Governance (Управлінський)

Джерело: виконано за [1; 2].

Реалізація Стратегії повинна відбуватись одночасно з досягненням двох стратегічних цілей. Перша передбачає формування, подання та оприлюднення підприємствами звітності із сталого розвитку (ESRS) згідно з європейськими стандартами. Основними завданнями в межах даної стратегічної цілі виокремлено такі [5]:

- ✦ створення нормативно-правової бази для забезпечення використання ESG-звітності в Україні;
- ✦ забезпечення відкритого доступу зацікавлених сторін до інформації щодо дотримання підприємствами цілей сталого розвитку (ЦСР) з метою належної оцінки ризиків, пов'язаних з їхньою господарською діяльністю;
- ✦ зростання вдвічі кількості українських підприємств, що стали учасниками міжнародних ринків капіталу (до 2030 року);
- ✦ належний моніторинг нефінансової звітності бізнесу з боку контролюючих органів;
- ✦ розширення спектра інвестиційних інструментів для 100 підприємств, що становлять суспільний інтерес.

Своею чергою, друга стратегічна ціль полягає в затвердженні процедури проведення аудиту ESG-звітності, а також налагодженні дієвого механізму контролю за такою звітністю. Результативними показниками другої стратегічної цілі визначено:

- ✦ формування команди із понад 100 аудиторів для надання аудиторських послуг у сфері нефінансової звітності;
- ✦ надання права на здійснення аудиторських послуг зі звітності зі сталого розвитку щонайменше 20 суб'єктам аудиторської діяльності;
- ✦ забезпечення аудиторських послуг для кожного підприємства, що подає звітність зі сталого розвитку відповідно до законодавства (до 2030 року).

Згідно зі Стратегією реалізація наведених завдань відбуватиметься у два етапи. Під час першого етапу (2024–2025 рр.) влада повинна створити нормативно-правову базу для запровадження ESG-звітності, тоді як наступний етап полягає у здійсненні конкретних практичних дій та проведенні аудиту звітів зі сталого розвитку [5].

З метою сприяння переходу до екологічно сталого розвитку та імплементації ESG-звітності в діяльність українських підприємств створено Офіс зеленого переходу, що функціонує як незалежний консультативно-дорадчий орган при Міністерстві економіки України. Створений у листопаді 2024 р., Офіс відповідає за впровадження реформ у сфері «зеленого переходу», енергетичної та кліматичної політики України. Основними напрямками діяльності Офісу зеленого переходу визначено [6]:

1. Формування нормативно-правової бази у сфері клімату та енергетики відповідно до стандартів ЄС.

2. Реалізація концепції щодо зобов'язання компаній перейти до ESG-звітності, що відповідає стандартам ESRS.

3. Створення «зелених» фінансових інструментів з метою підтримки екологічних проєктів.

4. Покращення обізнаності держави, підприємств і суспільства у сфері досягнення цілей сталого розвитку.

Особливо актуальними для суспільства варто зазначити дослідження Офісу зеленого переходу у сфері звітності зі сталого розвитку. Поширюючи тренд серед українських підприємств, представники уповноваженого органу формують різноманітні опитування щодо готовності компаній переходити до ESG-звітності.

Результати досліджень свідчать про те, що бізнес жодним чином не опирається переходу до нефінансової звітності за стандартами ESRS. Ба більше, близько 87% українських підприємств підтримують таку ініціативу, яка б допомогла їм зміцнити взаємовідносини зі споживачами та інвесторами. Проте в умовах тривалого процесу інтеграції в ЄС власники компаній стикаються з відсутністю практичних знань та інструментів, а також кваліфікованого персоналу у сфері сталого розвитку [7].

Дослідження від Офісу зеленого переходу виявило комплекс взаємопов'язаних проблем, які заважають впровадженню ESG в Україні. Окрім вищенаведених проблем, більше половини всіх компаній скаржаться на недостатню чіткість законодавства (як українського, так і європейського), а також на технологічні аспекти (потреба у спеціалізованому програмному забезпеченні та обмежений доступ до інформації). Такі дані свідчать про те, що владі важливо сформулювати комплексний підхід до трансформації ESG-звітності в український бізнес: важливо узагальнено переглянути операційні моделі, логістичні шляхи, виробничі процеси та системи прийняття рішень у компаніях. Перекладання всієї відповідальності за впровадження змін у сфері нефінансової звітності виключно на суб'єктів господарювання може виявитися суттєвим прорахунком з боку держави, оскільки такі трансформації повинні здійснюватися в межах цілісної стратегічної політики та системної взаємодії між бізнесом і владою [7].

Доволі вражаючим є той факт, що навіть в умовах війни український бізнес демонструє високий рівень готовності до впровадження звітності зі сталого розвитку. Згідно з опитуваннями, 43% підприємницьких структур готові розпочати подання відповідних звітів вже протягом першого року запровадження відповідних нормативних вимог [7].

Характерним є те, що певна частина українських компаній практикувала нефінансову звітність за стандартами GRI (*Global Reporting Initiative*) ще до війни. Серед їх числа – одні з лідерів вітчизняного бізнесу, що активно співпрацювали з міжнародними партнерами та проводили нефінансову звітність за добровільною ініціативою GRI з метою акумулювання інвестицій.

До прикладу, в межах проєкту «Індекс прозорості компаній України 2019» визначено, що у відповідному році нефінансову звітність за стандартами GRI оприлюднило 6 українських компаній: АТ «ПУМБ», ТОВ «Нова пошта», ПрАТ «Карлсберг Україна», АТ «Фармак», АБ «Укргазбанк», НАК «Нафтогаз України» [8]. У наступному, 2020 році, спостерігалось незначне покращення ситуації – звіти зі сталого розвитку сформували 12 компаній [9].

Однією з провідних українських компаній, що вже багато років публікує інтегровану звітність і керується принципами ESG, є Група ДТЕК – найбільший приватний інвестор енергетичної галузі України. Ще в Інтегрованому Звіті 2020 компанія вказала про курс на дотримання політики ESG відповідно до Нової стратегії ДТЕК до 2030 року. Холдинг зобов'язався трансформувати бізнес у більш екологічний та інтегрував у свою Стратегію 12 Цілей сталого розвитку ООН [10].

Станом на сьогодні Група ДТЕК дотримується свого стратегічного плану, про що свідчить формування щорічного звіту зі сталого розвитку «Sustainability in Action». Даний звіт вважається яскравим прикладом для всього українського бізнесу, адже демонструє на практиці дотримання всіх трьох принципів ESG-ініціативи [11]:

- ✦ *Environmental* – ціль на досягнення вуглецевої нейтральності до 2040 року, інвестиції у відновлювальну енергетику (будівництво сонячних і вітрових електростанцій), а також постійний моніторинг впливу на довкілля;
- ✦ *Social* – високі стандарти охорони праці та безпеки робітників, активна підтримка територіальних громад, програми навчання та розвитку, підтримка психічного та фізичного благополуччя персоналу;
- ✦ *Governance* – формування системи корпоративного управління відповідно до міжнародних стандартів, активна співпраця із зацікавленими сторонами та чітка позиція у протидії корупції (членство в ініціативі «Партнерство проти корупції» від Всесвітнього економічного форуму (РАСІ)).

Наступна організація, яка ще до війни зробила перші кроки до інтеграції в середовище нефінансової звітності – АТ «Укрзалізниця». У 2020

році компанія представила власний інтегрований звіт, який став першою спробою комплексно оприлюднити дані зі своєї діяльності у сфері сталого розвитку відповідно до стандартів GRI. У звіті розкрито ключові екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності компанії (ESG). Наприклад, у контексті екологічної відповідальності «Укрзалізниця» озвучила намір знизити викиди парникових газів, а також розширити заходи енергозбереження. Серед соціальних ініціатив важливо виокремити постійне покращення умов праці, підтримку соціально вразливих категорій та особливу політику дій в умовах COVID-19. Своєю чергою, управлінські стандарти представлені боротьбою з корупцією та заходами щодо зміцнення рівня довіри з боку зацікавлених сторін [12].

З офіційним ухваленням Директиви про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD) чимало українських компаній заявили про намір розпочати формування повноцінної ESG-звітності. Така тенденція, здебільшого, пов'язана з тим, що підприємства зі значною присутністю в ЄС або ті, що залучають міжнародні інвестиції, готуються до зобов'язання звітувати відповідно до CSRD з 2028 р. З цією ж метою у квітні 2025 р. фармацевтична група Farmak заявила про завершення комплексного ESG-аналізу та про початок розробки нової стратегії, що слугуватиме основою для майбутніх змін у середовищі екологічної, соціальної та управлінської відповідальності. Представники компанії зазначили, що «Серед негайних кроків – оновлення політики компанії, зміцнення системи управління ризиками, запуск проектів відновлюваної енергетики, впровадження політики нульової толерантності до корупції, підвищення безпеки на робочому місці, розробка інклюзивних програм та впровадження кодексу поведінки постачальників» [13].

На прикладі вищевказаних підприємств можна зробити висновок, що нефінансова звітність – ключ до інтеграції компанії в міжнародну торгівлю. Доказом цього служить цікава тенденція на американському та азійському ринках у 2020 році: ті компанії, що мали вищий ESG-фактор, підвищували вартість своїх акцій, тоді як представники з низьким рівнем аналогічного фактору значною мірою втрачали свою дохідність [14].

В умовах постійного відновлення територіальних громад України від наслідків війни постає питання: «Чи можна використати ESG-звітність в інтересах громад?». Відповідь очевидна – так. *Нефінансова звітність має всі можливості стати ключовим інструментом залучення іноземних інвестицій у відбудову зруйнованих об'єктів.*

Екологічна складова звітності є шляхом планування відбудови з урахуванням принципів «зеленої» економіки. Інвесторів приваблюватиме використання відновлюваних джерел енергії при реконструкції інфраструктури, технологічна модернізація будівель, створення систем управління водними ресурсами та відходами. Результатом активних дій у сфері ЦСР слугуватиме не тільки захист довкілля, а і зниження операційних витрат громад.

Соціальний аспект ESG-звітності допомагає покращити якість життя населення громади. Реалізуючи постійний моніторинг рівня освіти та охорони здоров'я, створюючи робочі місця, надаючи пільги вразливим групам населення, місцевий уряд заручається підтримкою не лише мешканців, а і потенційних партнерів.

Управлінська відповідальність нефінансового звіту полягає у прозорості процедур прийняття рішень, залученні громадськості до формування стратегічних орієнтирів та боротьбі з корупцією. Важливим для партнерів може стати і ретельний моніторинг підзвітності органів місцевої влади, що свідчитиме про якість місцевого самоврядування та доступність інформації.

Започаткування процедури ESG-звітності в територіальних громадах натрапляє на основні виклики: брак спеціалізованих знань, обмеження ресурсів, відсутність комплексних стандартів та недостатню цифрову інфраструктуру. Шляхом вирішення таких проблем може стати створення національної системи методичної підтримки та навчання для працівників громад, а також розроблення спрощених шаблонів нефінансової звітності. З боку держави важливо забезпечити фінансову підтримку через державні програми та міжнародні гранти, а також запровадити поступовий підхід до впровадження нефінансової звітності, враховуючи можливості та особливості кожної з громад.

Сучасне використання ESG-принципів на практиці базується на розумінні того, що результат діяльності підприємства безпосередньо впливає на громаду, в якій воно розташоване. Звітність компаній за стандартами ESRS визнає як інструмент вимірювання та управління цією взаємозалежністю, розкриваючи вплив діяльності бізнесу на територію та взаємний вплив територіальних умов на бізнес.

Найкраще такий взаємозв'язок відображає поняття подвійної матеріальності (*DMA – Double Materiality Assessments*). DMA – це принцип, згідно з яким підприємству необхідно враховувати не тільки фінансові наслідки питань сталого розвитку для себе, а і вплив своєї діяльності на навколишнє середовище та суспільство. Подвійна матеріаль-

ність розглядається з двох позицій – позиції впливу (*impact materiality*) та фінансової позиції (*financial materiality*). Згідно з позицією впливу увагу приділяють позитивним чи негативним наслідкам діяльності підприємства для людей і довкілля, які виступають як територіальна громада. Фінансова позиція полягає в тому, що питання сталого розвитку тієї ж територіальної громади можуть вплинути на функціонування суб'єкта господарювання, спричинивши скорочення або зростання його фінансового результату [15].

Як висновок – з певної точки зору ESG-звіт підприємства можна ототожнити з аналогічним звітом громади. Ця синергія значною мірою актуальна під час відбудови країни, коли міжнародні донори все частіше оцінюють проекти через призму ESG-критеріїв. Територіальні громади, які демонструють наявність відповідальних підприємств-партнерів, збільшують свою конкурентоспроможність у боротьбі за акумулювання міжнародної допомоги.

Крім того, така співпраця створює ефект безперервного ланцюга: зацікавлені партнери довіряють громаді, що співпрацює з ESG-орієнтованими підприємствами, а мешканці довіряють як владі, так і бізнесу, які демонструють спільну відповідальність за майбутнє території. За таких умов звітність за Директивою CSRD перетворюється на стратегічний інструмент територіального розвитку, що забезпечує узгоджену роботу між усіма зацікавленими сторонами та укладає підґрунтя для довгострокового успіху як підприємств, так і цілої громади.

ВИСНОВКИ

Враховуючи динамічний розвиток міжнародного бізнесу, більшість українських компаній мають ризик стикнутися із зобов'язанням формувати ESG-звіти. Деяким з них потрібно думати про це вже сьогодні з таких причин: у найближчі 3–5 років стандарти охоплюватимуть всі великі, середні та деякі малі підприємства, особливо якщо бізнес певним чином пов'язаний з країнами ЄС. Варто зазначити і про переваги від добровільного використання ESG, зокрема про репутаційні, управлінські та фінансові вигоди.

Дослідження показують, що при виборі клієнти схильються до тих компаній, що справді дотримуються принципів сталого розвитку та доводять це у своїх звітах. Іншими причинами для звітності можна назвати і підвищення стійкості, конкурентоспроможності, виконання міжнародних зобов'язань і створення додаткової мотивації працівників. ESG-звітність трансформувалася з добровільної ініціативи в стратегічну необхідність. Вона не лише забезпечує відповідність регулятив-

ним вимогам, але й створює реальну цінність для підприємств.

Важливо усвідомити цінність дотримання цілей сталого розвитку в повоєнній відбудові нашої країни. «Зелена» відбудова України – це не тільки відновлення зруйнованої інфраструктури, а і можливість перейти на інший рівень, стати сучасною та інноваційною державою. Стратегічне планування відбудови повинне відповідати високим міжнародним стандартам, адже інвестори ретельно контролюватимуть використання вкладених ними коштів. У цьому контексті важливо надати їм як і детальний фінансовий звіт, що ретельно обґрунтує кожну використану копійку, так і нефінансовий, що продемонструє їм ефективність їхніх вкладень у соціальних, екологічних та управлінських аспектах. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Delegated regulation – EU – 2023/2772 – EN – EUR-Lex. EUR-Lex – Access to European Union law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023R2772&qid=1732372158047>
2. Озеран А. В. Інформація про сталий розвиток у звіті про управління. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2. С. 282–287. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-45>
3. Практичне застосування Директиви ЄС щодо корпоративної звітності про сталий розвиток CSRD. Офіс Зеленого Переходу. 2024. URL: <https://gto.dixigroup.org/assets/images/files/1-gto-csrd.pdf>
4. Бондар М. І., Цятковська О. В. Нефінансова звітність в управлінні державними установами. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 69. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-115>
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку» від 18.10.2024 р. № 1015-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-p#Text>
6. Офіс зеленого переходу. URL: <https://gto.dixigroup.org/>
7. 77% of Ukrainian Companies Need Tools to Implement ESG Standards: Results of the Green Transition Office Study. *DiXi Group*. 27.03.2025. URL: <https://dixigroup.org/en/77-of-ukrainian-companies-need-tools-to-implement-esg-standards-results-of-the-green-transition-office-study/>
8. Індекс прозорості компаній України 2019. 64 с. URL: https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2020/11/Transp_index_2019_ua_full_web-2.pdf
9. Індекс ESG прозорості компаній України 2020. 38 с. URL: https://cgpa.com.ua/wp-content/uploads/2022/02/Transp_index_2020-FULL_ua_web.pdf
10. Інтегрований звіт 2020. Фінансові та нефінансові показники. *DTEK Group*. URL: https://dtek.com/content/announces/dtek_ar_2020_ua_web_plus_file_download_s1180_t4427_i6330_orig.pdf

11. Sustainability in Action. DTEK Group. 2024. URL: https://dtek.com/content/upload/Sustainability_in_Action_report.pdf
12. Integrated report of JSC Ukrzaliznytsia (management report) for 2024. AT «Укрзалізниця». URL: https://www.uz.gov.ua/files/file/about/investors/Integrated%20report_2020.pdf
13. Farmak Completes ESG Analysis and Begins Implementing Its Sustainability Roadmap. Farmak. 28.04.2025. URL: <https://farmak.ua/en/news/farmak-completes-esg-analysis-and-begins-implementing-its-sustainability-roadmap/>
14. ESG. Гра у перспективу / І. Ставчук, А. Здесенко, Пеллмар Дж. та ін. KPMG Review Magazine. 2021. № 11. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2021/12/review-magazine-11.pdf>
15. Оцінка подвійної матеріальності (DMA). UGB. Еко банк України. 2025. URL: <https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2025/06/hrys-1.pdf>

REFERENCES

- AT "Ukrzaliznytsia". (2024). *Integrated report of JSC Ukrzaliznytsia (management report) for 2024*. https://www.uz.gov.ua/files/file/about/investors/Integrated%20report_2020.pdf
- Bondar, M. I., & Tsiatkovska, O. V. Nefinansova zvitnist v upravlinni derzhavnymy ustanovamy [Non-financial reporting in public institutions management]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 69. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-115>
- DTEK Group. (2020). *Intehrovanyi zvit 2020. Finansovi ta nefinansovi pokaznyky* [Integrated Report 2020. Financial and non-financial indicators]. https://dtek.com/content/announces/dtek_ar_2020_ua_web_plus_file_download_s1180_t4427_i6330_orig.pdf
- DTEK Group. (2024). *Sustainability in Action*. https://dtek.com/content/upload/Sustainability_in_Action_report.pdf
- Delegated regulation – EU – 2023/2772 – EN – EUR-Lex*. EUR-Lex – Access to European Union law. (n. d.). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023R2772&qid=1732372158047>
- DiXi Group. (2025, March 27). *77% of Ukrainian Companies Need Tools to Implement ESG Standards: Results of the Green Transition Office Study*. <https://dixigroup.org/en/77-of-ukrainian-companies-need-tools-to-implement-esg-standards-results-of-the-green-transition-office-study/>
- ESG Transparency index of companies of Ukraine 2020*. (2020). https://cgpa.com.ua/wp-content/uploads/2022/02/Transp_index_2020-FULL_ua_web.pdf
- Farmak. (2025, April 28). *Farmak Completes ESG Analysis and Begins Implementing Its Sustainability Roadmap*. <https://farmak.ua/en/news/farmak-completes-esg-analysis-and-begins-implementing-its-sustainability-roadmap/>
- Kabinet Ministriv Ukrainy. (2024). *Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Stratehii zaprovadzhennia pidpriemstvamy zvitnosti iz staloho rozvytku» vid 18.10.2024 r. № 1015-r*. [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Strategy for the introduction of sustainable development reporting by enterprises" dated October 18, 2024 No. 1015-r.]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-r#Text>
- Ofis Zelenogo Perekhodu. (2024). *Praktychne zastosuvannia Dyrektyvy YeS shchodo korporatyvnoi zvitnosti pro stalyy rozvytok CSRD* [Practical application of the EU Directive on Corporate Sustainability Reporting CSRD]. <https://gto.dixigroup.org/assets/images/files/1-gto-csrd.pdf>
- Ofis Zelenogo Perekhodu. (n. d.). <https://gto.dixigroup.org/>
- Ozeran, A. V. Informatsiia pro stalyy rozvytok u zviti pro upravlinnia [Information on sustainable development in the management report]. *Stalyy rozvytok ekonomiky*, 2(49), 282–287. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-45>
- Stavchuk, I., Zdesenko, A., Pellmar, J., et al. (2021). ESG. Hra u perspektyvu [A game of perspective]. *KPMG Review Magazine*, 11. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2021/12/review-magazine-11.pdf>
- [Transparency index of companies of Ukraine 2019]. (2019). https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2020/11/Transp_index_2019_ua_full_web-2.pdf
- UGB. (2025). *Otsinka podviinoi materialnosti (DMA)* [Assessment of double materiality (DMA)]. Eko bank Ukrainy. <https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2025/06/hrys-1.pdf>